

KARAR METİNLERİ

Türk Mahkeme Kararları

EVLAT EDİNMENİN KOŞULLARI*

Y 2. HD.
E. 1981/7393
K. 1981/7695
T. 3.12.1981

Jerry ve Dors ile Seyit Ahmet arasındaki evlat edinme davasının yapılan muhakemesi sonunda verilen hükmün kanun yararına bozulması Adalet Bakanlığı'nın yazısı üzerine C. Başsavcılığı tarafından istenilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü:

Evlat edinmek için 40 yaşını doldurmak zorunludur (MK. m. 253). Bu yön geçerlik şartıdır. Davacıların Türk uyruklu olmaması, Türk kamu düzenini ilgilendiren bu kuralı değiştirmez.

Evlat edinmek isteyenler Jerry ve Dors 1943 doğumludurlar. Şu halde evlat edinme-

ye izin istendiği tarihte henüz 40 yaşını doldurmamış bulunmaktadırlar. Öyle ise evlat edinmeye izin isteğinin bu sebeple reddi gerekirken açıklanan yön gözetilmeden izin verilmiş olması usul ve kanuna aykırıdır.

Sonuç : C. Başsavcılığı'nın isteğinin kabulüne, Ankara Üçüncü Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 27.6.1980 gün ve 540/462 sayılı olup Filiz'in, Jerry ve Dors tarafından evlat edinilmesine ilişkin olup temyiz edilmemek suretiyle kesinleşen kararının HUMK.nun 427. maddesi gereğince kanun yararına (BOZULMASINA), 3.12.1981 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

* YKD., 8 (1982) s. 5. 636.

DİPLOMATİK DOKUNULMAZLIK - KIBRIS TÜRK FEDERE DEVLETİ - İHTİYAÇ NEDENİYLE BOŞALTMA DAVASI*

Y. 6. HD.
E. 1981/7654
K. 1981/13836
T. 19.10.1981

Mahalli mahkemesinden verilmiş bulunan boşaltma davasına dair karar davacı tarafından süresi içinde temyiz edilmiş olmakla; dosyadaki bütün kâğıtlar okunup, gereği görüşülüp düşünüldü:

Davacı, Kıbrıs Türk Federe Devleti Temsilciliğine kiralanan daireye ihtiyacı olduğunu ileri sürerek kiralananın boşaltılmasını ta-

lep etmiştir. Mahkemece davacının diplomatik masuniyeti bulunduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ve hüküm davacı vekili tarafından temyiz olunmuştur.

Dava konusu yere ait kira sözleşmesi, 5. 4.1980 başlangıç tarihli ve bir yıl süreli olup davacı ile Kıbrıs Türk Federe Devleti Temsilciliği arasında yapılmıştır. Kıbrıs Türk Federe Devleti Temsilciliği adına sözleşmeyi Dr. Cemal imzalamış ve kiralananın Kıbrıs Türk

* YKD., 8 (1982) s. 5, 652 vd.

Federe Temsilciliği ikametgâhı olarak kullanılacağı belirtilmiştir. Dışişleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürlüğü'nün 29.5.1981 tarih ve 564 sayılı yazısına göre, Dr. Cemal'in Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin Baş Temsilcisi olup gerek kendisinin gerekse temsilciliğin diplomatik bağışıklık ve ayrıcalıklardan yararlanma hakkı bulunduğu bildirilmiştir.

Mevcut kira sözleşmesi, Kıbrıs Türk Federe Devleti Ankara Temsilciliği ikametgâhı olarak Dr. Cemal'in kendi şahsi adına değil, Kıbrıs Türk Federe Devleti Temsilciliği adına imzalanmıştır. Devletler kendi sınırları içerisinde egemen ve bağımsızdır. Bunun bir sonucu olarak Türk Mahkemeleri Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yargı yetkisine haizdir. Ancak Devletler Umumi Hukukunun getirdiği bazı ilkelerle, bu yetki belli ölçüde sınırlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan bazı şahıslar bakımından istisnalar tanınmıştır. Kazai muafiyeti bulunan ve diplomatik dokunulmazlığı olan ve memleket harici sayılan bu şahıslar Türk Mahke-

melerinde yargılanamazlar. Yargılanmaları için, o diplomatın mensup olduğu devletle Türk Mahkemelerinde yargılama yapılabileceğine dair ya sarıh anlaşma ya da sarıh muvafakatname bulunması gerekir. Dışişleri Bakanlığı'nın yazısına göre, Kıbrıs Türk Federe Devleti, Türk Devleti'nce tanınmış ve bu devlet ile diplomatlarına diplomatik muafiyet tanınmıştır. Davanın Türk Mahkemesinde görülmesi hususunda belirtilen devlet ile bir anlaşma olmadığı gibi herhangi bir muvafakata verilmemiştir. Bu durumda, davalı Kıbrıs Türk Federe Devleti aleyhine açılan davanın Türk Mahkemesinde görülmesi mümkün değildir. Açılan davanın, dava şartı bulunmadığından dolayı esasa girilmeden reddi gereklidir. Temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülmediğinden, hüküm onanmalıdır.

Sonuç : Hükmün belirtilen sebeple (ONANMASINA) ve temyiz giderinin temyiz edenden alınmasına, 19.10.1981 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

PAYDAŞLIĞIN GİDERİLMESİ - YABANCI UYRUKLU PAYDAŞLAR*

KARAR

Y 6.HD.

E. 1981/12155

K. 1981/17199

T. 16.12.1981

Mahalli mahkemesinden verilmiş bulunan ortaklığın giderilmesi davasına dair karar davacı tarafından süresi içinde temyiz edilmiş olmakla; dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava, bir parça taşınmazın ortaklığının giderilmesine ilişkindir. Mahkeme umum arasında satış suretiyle ortaklığın giderilmesine karar vermiş, hükmü davacı vekili temyiz etmiştir.

Davacı, dava konusu taşınmazda Yunan tebalı davalılarında paydaş olduğunu, beyanla hissedarlar arasında satılmak suretiyle or-

taklığın giderilmesini istemiştir. Davalı taraf satışı kendilerinde istediğini belirtmiş, ancak satışın hissedarlar arasında mı yoksa umum arasında mı olmasını istedikleri hususunda herhangi bir beyanda bulunulmamıştır. Satışın hissedarlar arasında yapılabilmesi için taşınmazın satışına tüm hissedarların katılma olanağının bulunması gerekir. Davalılar Yunan tebalı olduğuna göre Bakanlar Kurulu'nun 2.11.1964 gün ve 6/3801 sayılı kararı uyarınca Türkiye'de mal iktisap edemeyeceklerine göre satışa katılmaları mümkün değildir. Bu itibarla davalıların duruşmadaki "satışı biz de istiyoruz" ifadesini umum arasında satışı istiyoruz anlamında kabul etmek gerekir. Ortaklığın giderilmesi davaları çift taraflı davalardır. Bu bakımdan davalılar da,

* YKD., 8 (1982), s. 5, 654.

davacı gibi aynı hakka haizdir. Mahkeme umum arasında satışa karar vermekle davalıların belirtilen isteği karşısında, talep dışına çıkmış sayılamaz. Bu nedenlerle mahkemenin kararı usul ve yasaya uygun olduğundan (ONANMASINA) ve taşınmaz malın satış bedelinden hissesine düşecek paranın binde beşi nisbetinde hesaplanacak onama harcından peşin alınan 500 liranın mahsubu ile bakiyesinin temyiz edenden alınmasına, 16.12.1981 tarihinde oyçokluğu ile karar verildi.

Karşı Oy Yazısı

Davacı, hissedarlar arasında yapılacak satışla ortaklığın giderilmesini istemiştir. 10.9.1980 tarihli oturumda davacı vekili taşınmazın paydaşlar arasında açık artırma ile satışını istediklerini açıklamış ve davalılar vekili bu açıklama üzerine aynen (müvekkilimizin Merkez Bankası'nda çok yüksek miktarda bloke hesapları vardır. Satışa iştirak edeceklerdir ve bu bloke hesaptan tediye yapacaklardır) şeklinde beyanda bulunmuştur.

Davalı vekilinin bu beyanı, dava dilekçesinde yapılan talebe, davacı vekilinin duruşmadaki açıklamasına, karşı yapılmıştır. Talep ve açıklama hissedarlar arasındaki satışa ait bulunmakla, davalılar vekilinin beyanı da buna yönelik olmak gerekir. Davalılar vekilinin talep ve açıklamayı karşılamak için bildirdiği satışa iştirak edecekleri hakkındaki beyanı, ortaklığın hissedarlar arasında değil

umuma açık olarak satış istemi şeklinde kabul etmek mümkün değildir. Satışın umuma açık olarak yapılmasının kabul edilebilmesi için bu cihetin sarahatan talep edilmesi icap eder. Böyle bir talep ise dosyada yoktur. Kaldı ki, yargılamada yapılan bir beyan yeterli değilse açıklığa kavuşturulması ve davalıların bu husustaki savunmalarının alınması mümkündür. Beyanı, kabulü mümkün olmayacak şekilde yorumlamak ve bu yorumlamaya göre hüküm tesis etmek yerinde değildir. Dava taşınmazın kabili taksim bulunduğu takdirde taksimi, değilse satış suretiyle ortaklığın giderilmesi şeklinde açılmadığından olayda MK.nun 628. maddesinin uygulanması mümkün bulunmamaktadır. Mahkeme talep ve savunma ile bağlıdır. Satışın umuma açık olarak yapılması hususunda bir talep yoktur. Mahkemenin talebin dışına çıkarak, taşınmazın umuma açık olarak satışının yapılması suretiyle ortaklığın giderilmesine karar vermesi kanuna aykırıdır. Bu nedenlerle davalıların Yunan uyruklu olmaları ile taşınmaz iktisap edip edemeyeceklerinin aranmasına lüzum bulunmamaktadır. Nihayet davalıların iktisabı mümkün değilse davacının paydaşlar arasında satış hakkındaki talebi iyi niyetle bağdaşmıyacağından davanın reddi gerekir. Bu cihetler gözönünde tutulmadan taşınmazın umuma açık olarak satılmak suretiyle ortaklığının giderilmesine karar verilmesi usul ve kanuna aykırıdır. Ekseriyetin umuma açık onama kararına bu nedenlerle karşı olup, hükmün belirtilen sebeplerle (BOZULMASI) oyundayız.

VASIYETİN İPTALİ

14. As. HM.
E. 1977/140
K. 1978/668
T. 22.11.1978

İstek : Davacı vekili 21.3.1977 kayıt tarihli dava dilekçesini tekrarla 16.11.1962 tarihinde ölen Elenin Tomahoğlu tarafından düzenlenen 28.11.1957 günlü resmi vasiyetname hukuken geçerli olamayacağı zira va-

siyet olunan kişilerin Yunan uyruklu olduklarından 1062 sayılı yasa gereğince mal iktisaplarının yasaklandığını ve Balıklı Rum Hastahanesi ile Panaia Kilisesinin de mal edinmeleri yasaya aykırı olduğundan hukuken geçerli sayılmayan bu vasiyetnamenin iptaline yargılama gideri ile ücreti vekaletin de davalılara yükletilmesine karar verilmesini istemiştir.

Cevap : Davalı Balıklı Rum Hastanesi vakfı vekili ve ayrıca diğer davalı Beyoğlu Panais Rum Kilisesi vakfı Yönetim Kurulu vekili 6.4.1977 tarihli layihasında H.Y.U.Y. 187/4. mad. gereğince ikame olunan davanın diğer bir mahkemede derdesti rüyet olduğunu, davacı vekilinin daha önce aynı konuda İst. 1. Asliye Huk. Mah.nin 1970/103 esas, 1973/345 karar sayılı dosyası ile dava konusu vasiyetnamenin iptali isteği ile dava açtığını beyanla bu nedenle dava konusu dilekçesinin iptaline, ayrıca aynı yasanın 187/7. mar. gereğince dava dilekçesinin düzenlenmesinde yasal noksanlıklar bulunduğunu ve yapılan tebliğin de usulüne uygun olmadığını ileri sürerek bu nedenle dava dilekçesinin iptali ile yargılama gideri ve ücreti vekaletin davacıya yükletilmesine karar verilmesini istemiştir.

Gerekçe : 1. Asliye Hukuk Mahkemesinden 1973/345 esas sayılı vasiyetnamenin dosyası getirilip yapılan tetkikatta hazine tarafından 30.1.1970 kayıt tarihli dava dilekçesi ile davalılar Beyoğlu Rum Panaia kilisesi ve Balıklı Rum Hastanesi ile 4 asil rum aleyhine Beyoğlu 3. Noterliğince düzenlenen 28.11.1957 gün ve 14992 sayılı vasiyetnamenin vasiyetçilerin tasarrufa ehil olmadıkları gibi temyiz kudretine malik bulunmadığı ve bu nedenle ölüme bağlı tasarrufun vasiyetçinin tasarrufa ehil olmadığı gibi temyiz kudretine malik bulunmadığı ve yaptığı ölüme bağlı tasarrufun kanunen batıl sayılacağı ve bu duruma 26.5.1969 tarihinde muttali olunduğu ve şu suretle vasiyetçi mirasçısız öldüğünden hazinece bu davanın açıldığından bahisle vasiyetnamenin iptaline masraf ve ücreti vekaletin de davalılara yükletilmesine karar verilmesini istemiştir.

Her iki dava dilekçesinin tetkikinden de anlaşılacağı üzere her iki davanın konuları

aynı değildir. Asliye 1. Hukuka açılan davada davacı hazine vasiyetçinin tasarrufa ehil olmadığı gibi temyiz kudretinin de noksan olduğu ileri sürülerek iptal isteğinde bulunmuştur.

Mahkememize açılan davada ise vasiyet olunan kişiler Yunan uyruklu olduklarından 1062 sayılı yasa gereğince mal iktisaplarının yasaklandığından bahisle iptali istendiğine göre davalılar vekilinin gerek derdestlik itirazı ve gerekse tetkik edilen dava dilekçesinin H.Y. U. Y. nin 179 md. nin tarafına uygun olarak düzenlendiği ve sadece davaya ne kadar süre içinde cevap verileceğinin belirtilmemiş olması yasal sürenin davalılar vekilince bilindiği görüşünden hareket olunarak mücerret bu hususun dava dilekçesinin iptalini gerektirmeyeceğine dair Yüksek Yargıtay içtihatları da gözönünde tutularak ileri sürülen iptidai itiraz nedenlerinin yerinde olmadığı anlaşılmıştır.

Dava dilekçesinde belirtildiği üzere 1062 sayılı Vakıflar Yasası davalılar yönünden vasiyetname ve hibe yoluyla mal iktisabını yasaklamış bulunmaktadır. Kamu düzeniyle ilgili olarak yasanın amir mahiyetinde olan bu hükmü gözönünde tutulduğu takdirde vasiyetnamenin iptali lazım geleceği kanaat ve sonucuna varılmıştır.

Hüküm : Yukarıda gösterilen gerekçeye binaen dava sabit görülüp İstanbul Beyoğlu 3. Noterliğince düzenlenen 28.11.1957 gün ve 14992 sayılı vasiyetnamenin davacı hazinenin isteği doğrultusunda iptal edilmesine ve bu dava sebebi ile davacı hazine tarafından yapılabilecek dökümü gösterilen yargılama gideri tutarı ile davacı hazine yararına takdir olunan 1.000 lira ücreti vekaletin de davalılardan alınmasına taraflar vekillerinin yüzlerine karşı Yargıtay yolu açık olmak üzere 22.11.1978 tarihinde karar verildi.

TEMİNAT

Y 2.HD.
E. 205
K. 206
T. 17.1.1977

Aşire Rahmanova ve arkadaşları ile kendisine asaleten Necmi Cınta'ya velâyeten Fatma Kumim aralarındaki veraset ilâmının iptaline ve subutu, veraset davasına dair verilen 17.3.1976 tarih ve 746/78 sayılı hükmün dairesinin 2.6.1975 gün ve 4709/5030 sayılı ilâmiyle onanmasına karar verilmişti. Adı geçen kararın düzeltilmesi davacılar tarafından istenilmekle evrak okunup gereği düşünöldü:

1330 tarihli kanun gereğince davacının yatırmak zorunda bulunduğu teminatın döviz olarak Merkez Bankasına Bloke ettirilmesi zorunludur. Öyle ise yapılacak iş, Merkez Bankasına tezkere yazılması ve müzekkerede, Türk Parasının korunması hakkındaki Kanun ve Kararnameler çerçevesinde gerekli işlem-

lerin yapılması hususunun açıklanması ve sonucu uyarınca işlem yapılmasından ibaretir. Buna rağmen doğrudan doğruya davacının teminat yatırmakla görevli kılınması yanlıştır. Hal böyle olunca kesin mehil verilmesi hukukî sonuç doğurmaz. O halde davanın red olunması bu yönü ile doğru olmadığı gibi, usulün 99. maddesinin uygulanmamış olması da kabul şekli bakımından hatalıdır. Öyle ise kararın gösterilen sebeplerle bozulması gerekirken temyiz incelemesi sırasında bu yön gözden kaçmış, karar düzeltme isteği yerinde görölmüş olmakla, onama kararının kaldırılması hükmün bozulması uygun düşmüştür.

Sonuç : Usulün 440, 442. maddeleri gereğince karar düzeltme isteğinin kabulüne, onama kararının kaldırılmasına ve temyiz edilen kararın gösterilen sebeple BOZULMASINA 27.1.1977 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

İKAMETGAH TESBİTİ

Y. 2. HD.
E. 1136
K. 1490
T. 21.2.1977

Herald ve Marian Klaeren ile Maliye ve İç İşleri Bakanlığı aralarındaki ikametgâh tesbiti davasına dair verilen 11.6.1976 tarih ve 91/302 sayılı hükmün dairesinin 10.1.1977 gün ve 9311/50 sayılı ilâmiyle bozulmasına karar verilmişti. Adı geçen kararın düzeltilmesi davacılar tarafından istenilmekle evrak okunup gereği görüşölüp düşünöldü:

Davacılar, Alman uyruklu olduklarını, 1960 yılından bu yana yerleşmek niyeti ile İzmir'de oturduklarını ve memleket çapında tütün ticareti ile uğraştıklarını ileri sürerek Türkiye'de (mukim) olduklarının ve bura-

da ikametgâh tesis ettiklerinin tesbitine karar verilmesini istemişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Devleti arasında hukukî ve ticarî mevadî Adliye'ye müteallik münasebeti müteakabileye dair olup, 1622 sayılı Kanunla 15 Mayıs 1930 da onaylanan ve halen yürürlükte bulunan sözleşmenin 2. maddesine göre, davacılar temyize konu dava sebebiyle ve 1330 tarihli kanun uyarınca **yabancılık teminatı** göstermek yükümünden ayırık tutulmuşlardır. Bu bakımdan teminatla ilgili bozma yerinde olmayıp, karar düzeltme isteğinin kabulü ile bozma kararının kaldırılması, uyuşmazlığın esasının incelenmesi uygun düşmüştür.

İstek, 1567 sayılı Türk Parasının kıymetini koruma hakkındaki kanun gereğince ya-

yınlanan 17 sayılı karara ilişkin V. seri üç numaralı tebliğin 76. maddesine dayanmaktadır.

Anılan 76. maddesinin (A) bendine göre, Türkiye'de oturan yabancı gerçek kişilerin (Türkiye'de mukim) sayılacakları ifade edildikten sonra, ikametgâhın tesbitinde Türk Medenî Kanunu ve Türk Ticaret Kanununun ikametgâhla ilgili hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

Davacıların 1960 senesinden bu yana İzmir'de oturdukları dosyadan açıkça anlaşılmaktadır. Onun için bu kişilerin (Türkiye'de mukim) oldukları sözcütürmez. Ancak ikametgâh yerleşme niyetiyle oturulan yerdir. Bir yabancı Türkiye'de, Türk Kanunlarının mümkün gördüğü oranda ticaretle uğraşması başlı başına o kişinin Türkiye'de yerleşmek niyetiyle oturduğunu kabul için yeterli bir sebep sayılamaz. Adı geçenin tüm davranışlarıyla böyle bir niyet taşıdığına gerçekleşmesi zorunludur. Davacılar gerçekten İzmir'de yerleşme niyetinde olsalardı, 403 sayılı Vatandaşlık Kanununun 6. maddesinin c ve f bentleri gereğince vatandaşlığa alınmaları yolunda girişimlerde bulunmaları mantıkî olurdu. Bu tür eylemlerin varlığı iddia ve isbat olunmamıştır. Tanık söz-

lerine göre bu, kişilerin Türkiye'de kazanç sağlayıcı işler yapmakla kaldıkları gerçekleşmiş, fakat yerleşme niyetlerini kabule yeterli arzu belirtileri tesbit olunmamıştır. Sırf ticaretle uğraşmak ise ikametgâh tesisi için yeterli değildir. Kaldı ki Maliye ile uyumsuzluğa düşmemiş olsalardı, böyle bir tespite kalkışmıyacıkları da apaçıktır. Çocukların Türk okulunda okutulması ise Türkiye'de oturmanın zorunlu kıldığı bir durum olup bunun yerleşme niyetine delil sayılması mümkün değildir. Öyle ise subjektif unsur gerçekleşmemiştir. Öte yandan davacılar bir kollektif şirketin ortaklarından olup, az önce açıklanan 76. maddenin B bendinin b fıkrasının 3 numaralı hükmü de gözetildiği takdirde Türkiye'de ikametgâh sahibi olduklarının kabulü düşünülemez. O halde yapılacak iş, davacıların 1960 yılından bu yana Türkiye'de oturduklarının (mukim olduklarının) tesbiti ile yetinilmesi ve ikametgâh tesisi yolundaki isteklerinin reddedilmesinden izarettir. Bu yönün gözetilmemiş olması usul ve kanuna aykırıdır.

Sonuç : Temyiz edilen kararın gösterilen sebeple BOZULMASINA 21.2.1977 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.